

GREEN. 101510N 1010W. 00

Posamezna številka 16 vin.

»Lastnik Kranjske tvornice železnega in ključavničarskega blaga v Kamniku, koje se tie zgorajšnja notica, je akcijska družba, od katere ima pretežno većino delnic Hrvatska zemaljska banka u Zagrebu, dočim je sicer najmoćniji delničar g. Josip Jellinek, pristen Hrvat, ki je so-

**Delavci, delavke! Na-
spidenie v Trbovljah!**

časno ravnatelj zgorajšnje tvornice. Pri imenovanem podjetju ni tedaj židovski kapital prav nič udeležen; akcijska glavica znaša 2.000.000 K in so trditve o 50 milijonih akcijskega kapitala prazne izmišljotine. Resnica je, da skuša zgorajšnja tvornica svoje podjetje razširiti in povzdigniti, kar je pa samo v korist celokupnosti ter je v splošnem interesu, da se dvigne industrija, in ker je pomanjkanje železnega blaga splošno. Iko je Kranjska tvornica železnega in ključavničarskega blaga kupila napravo od Spaleka na Perovem, je bila slednja v razsulu in zaslugi delniške družbe je, da se trudi iz razvalin napraviti moderno tvornico. Naravno je, da se podjetje kot tako tudi poteguje za vodno silo, ker je doslej vodna sila ondi neizrabljena. O kakšnem širjenju nemore in korupcije ne more biti govora, sicer pa naj dotični dopisec v tem pogledu doprinese jasne dokaze. Tudi ne more biti govora o izkoriščanju delavcev, kajti delavstvo pri zgorajšnjem podjetju je prav tako, če ne bolje, plačano kakor v vseh tvornicah enake stroke.

Najprej bodi povedano, da bi moral biti zelo lahkoveren, kdor bi verjel, da znaša kapital te družbe le 2 milijona K. Družba razpolaga z ogromnim kapitalom. To se pozna že po tem, da deluje že 10 mescev, zida, kupuje vsako zemljišče, ki je naprodaj, vzdržuje skozi 10 mescev 150 delavcev. To so ogromni izdatki. Te delavske plače v tem času znašajo okroglo tri četrtilijona kron. Med tem so nakupili skoro sto vagonov opeke, kar znaša danes več kot pol milijona kron. Novi stroji, ki dohajajo z Dunaja v ogromni množini, stanejo sami milijone. Za vse te izdatke pa ni še nobenega kritja. Ves ta kapital se šele investira, da bo dajal obresti, ko se začne redno delovanje tvornice in ko bodo začeli prodajati izdelke. Beseda o dveh milijonih kapitala je tedaj le pravljičica, namenjena za dobre otroke, za kalršne smatra jud vse Slovence.

Če ima »Zemaljska banka« pri tem podjetju kaj opraviti, nam ni znano. Vemo pa, da je »pristni Hrvat« g. Jellinek »slamnat« mož, za katerim stojita dve židovski družbi iz Budimpešte in Šlezije. Sicer pa poglejte samo to gospodo, pa se prepričate, da si Izraelov rod tudi v Kamniku postavlja svoje zlato tele. — Pojdite jih poslušati in prepričali se boste, da med seboj govore mažarsko, čeprav z domačini občujejo seveda hrvatsko. Glede izkoriščanja delavstva pa pojdite vprašati delavce same, ki so plačani tako, da jim ni mogoče ne živeti, ne umreti.

To je druga stran gorenje reklamne notice, ki nam kaže, kako se dviga jerobstvo judovskega kapitala nad našim ljudstvom!

Politične novice.

Delavska nizerija in socialistično glasilo. Včerajšnji »Naprejek« prinaša dolg članek o Kropi in Kamni gorici. Članek učeno razlaga postanek žebliarske industrije, popisuje, kako so razni kapitalisti bogateli na račun delavcev v teh bornih krajih, razlaga, da so Kroparji pri naborih večinoma bili nesposobni za vojake itd. Zraven pa zabavlja zoper klerikalce. Niti besedice ogorčenja, nima ta list zoper način kapitalističnega gospodarstva, ki delavsko zadrugo hoče upropasti. Tega ni kriv moderni kapitalizem! To je najnovejši socialistični nauk. Pač pa meni socialisti, da bodo delavski želodci na mah polni, če krepko udari po župnikih. Gospodje socialisti! Poznamo vas! Ni vam prav, da župnik pomaga delavcem pri delavski zadrugi. Rajši bi seveda videli, če bi pomagal kak socialistični »strokovnjak«, ki bi od samega nesebičnega dela za delavstvo postal milijonar ter bi si v Kropi in Kamni gorici na propalih delavskih domovih postavil lepe vile — vse v čast in slavo socialističnega komunizma! Delavstvo pozna dobro te vrste socialističnih »dobrotnikov«, ki niti v času najhujše bede nimajo zanj druge besede ko zabavljanje! Se vsaj poznamo še bolj ko doslej.

Radičeva družina v voporu. Proti Radičevi družini so iz kmetskih vrst prihajale ovadbe, da vodi obšurno agitacijo proti vojaškemu naborom in zavaja seljake, da se ne pokore vojaški dolžnosti. Nato je oblast pri Radičevih izvršila nišno preiskavo in na podlagi uspeha zaprla Radičevo ženo Marjo in hčerki Milico in Miro.

Podaljšani rok. Nemško-avstrijska mirovna delegacija v Saint Germainu je zvečer prejela noto mirovne konference, kjer se naznanja, da se je ugodilo prošnji državnega tajnika za dvodnevno podaljšanje roka za odločitev o sprejemu ali odklonitvi mirovnih pogojev. Ta rok mine v torek 9. septembra ob 7. uri zvečer.

Hoover pri Clemenceauju. Clemenceau je sprejel Hooverja, ki še danes odputuje v Ameriko. Clemenceau je izrazil upanje, da bo mogel Hooverja kot voditelja preskrbe Evrope kmalu zopet pozdraviti v Parizu.

Wilson za neodvisno Tracijo. Kakor poroča »Chicago Tribune«, je Wilson

po kablu naznanil ameriški delegaciji v Parizu, da ni izpremenil svoje namere, stvoriti iz vzhodne in zapadne Tracije neodvisno državo. To je odgovor Wilsonov na brzojavko Venizelosovo.

Dnevne novice.

Stična. Pod tem naslovom je izšla lična knjižica, ki jo je spisal g. dr. Srebrnič, profesor bogoslovja, v kateri pisatelj popisuje početke stiškega samostana, kulturno delo ondodnih menihov, vlogo, ki jo je samostan igral v življenju slov. ljudstva, njegovo zgodbo v svetovni vojski, ko se je v njegovo okrilje zateklo gorško bogoslovno semenišče. Knjižico krasi 15 lepih slik. Vsem, ki se zanimajo za zgodovino naših krajev in našega ljudstva, bo knjižica dobrodošlo, prijetno in poučno berilo.

Požar v Brestu. Dne 4. t. m. se je neki fant igral v Brestu z ročno granato. Vrgel jo je na slamnato streho posestnika Janeza Šviglja ml. Granata je eksplodirala in zažgala streho. Skedenj je pogorel do tal, v njem je bilo osemdeset mernikov pšenice in drugih poljskih pridelkov. Škode je do 40 tisoč kron.

Dvoboj med delavci. V električni tovarni v Belgradu sta se sprla dva delavca in si napovedala dvoboj z — noži. V dvoboju je bil eden do smrti ranjen.

Dolar kot svetovna valuta. Poljski finančni minister dr. Lev Bilinski je izdelal načrt za uvedbo enotne svetovne valute in ga predložil vladam v Parizu, Londonu in Washingtonu. Severnoameriška vlada je načrtu zelo naklonjena in je pripravljena, da se kot svetovna valuta uvede dolar.

Što gozdnih žandarjev za stražno službo v bosenskih državnih gozdovih je sklenilo postaviti notranje ministrstvo, da se prepreči vedno večje gozdne tatvine.

Ustavljena plovba. Zaradi pomanjkanja premoga so začasno ustavili plovbo med Belgradom in Bos. Brodom, med Belgradom in Mitrovico, med Belgradom in Segedinom, med Belgradom in Titlom.

Ljubljanske novice.

Osebnost. Dr. Anton Breclj, prej primarij v Gorici, se je stalno naselil v Ljubljani na Bregu št. 10.

Dramatična šola Ljudskega odra se odpravi prihodnji teden. Prijave sprejema še danes od 6. do 8. ure zvečer in jutri v nedeljo od 9. do 11. ure tajništvo Ljudskega odra v svoji pisarni v Ljudskem domu (I. nadstropje). Opozarjamo še enkrat vse, ki se za dramatiko zanimajo, da se takoj prijavijo. — Vodstvo dramatične šole.

Koncert. Naš odlični slovenski koncertni pianist gospod Ciril Ličar bo pred svojim odhodom na koncertno turnejo z mojstrom Kocijanom v Prago sredi meseca septembra nastopil v koncertu, ki ga priredi Glasbena Matica v Unionski dvorani.

Stavka kovinarjev je končana. Odborniki in odbornice ter zaupništvo slovenskega krščanskega delavstva se vabijo na posvet, ki bo danes 6. t. m. ob pol osmih zvečer v Ljudskem domu, I. nadstropje. Poroča posl. Jože Gostinčar.

Vdova Ivana Jeršana naj se zgleda v pisarni Jugoslovanske Strokovne Zveze, kjer dobi važno obvestilo. — Prosimo udeležbe! Gg. Anton Sušnik, Mihael Moškerc, Ivan Dolenc, Jožef Gostinčar, Ivan Vrhovec, Ivan Kregar, Anton Pestotnik, Evgen Legat, Ivan Lavtižar in Anton Kralj se nujno prosijo, da pridejo (mesto ob 6. uri že ob 5 1/2 uri v pisarno dr. Natlačena, visavi Unionu. Vsled izredno važne stvari je točna in polnočtevna udeležba absolutno potrebna.

Stanovanjska beda in nekateri rovarji. V zadnjem času se opaža v nekaterih ljubljanskih časih, da se neki čudni ljudje v predlog stanovanjski krizi zagajajo v nunski samostan ter nune pode v škofjo Loko. Drugi zopet franciskanom v šiški ne privoščijo male sobice, češ da ti delajo s to celico grozno stanovanjsko mizerijo. Ljubi moji Petriči in komp., ne bodimo tako kratki in smešni! Ne igraymo vloge bedastega noja, medtem ko vas že vsako babišče lahko podučiti ter pove, kako in kje bi lahko 100 revnim družinam streho dali, ne da bi menije iz celic gonili. — Samo tri četrte ure naj se g. P. potruži z menoj, pa mi pokažem stanovanj za 90 do 100 družin ter vmes celo nekaj luksurijoznih, ki bi gotovo tudi njemu samemu ugajala. Tukaj je grad s pristavo g. Kolmanova. Živ krst ne stanuje notri. In kako krasna lega, kako lep grad, vrt, park, poslopja okrog. Vse to pa samotari kakor kakšno pokopališče. Za tem pojdva na Vič. Tu pred nami lepa obširna pristava s parkom in vilo, vse prazno. Ena nemška gospodična prebiva notri. (To je nemška Lušnikova vila, v kateri je prostora za 25 do 30 družin gotovo. Dalje nemški grad Bokavci. Vam li, g. P. in komp., ni znan? Pred nekaj časa sem šel mimo in so mi pravili, da od poroda Jugoslavije ni niko-

gar več notri. Prostora bode tukaj gotovo za dva nunska samostana. Oddaljen pa je le tri četrte ure od mesta. — Tako torej v treh četrte ure sva dobila praznih 90 do 100 stanovanj. Sedaj ve g. P. in komp., kje je mogoče stanovanjsko krizo na debelo olajšati. A če se drugič, ko bom imel še kaj časa, še eno urico z menoj potrudim malo okrog mesta in po mestu samem, mu pokažem še par tucatov popolnoma praznih ali pa le na videz zasedenih stanovanj. Saj se menda razumemo? Ali vrana vrani ne izključe rada oči! In dokler ostane to v praksi, bodo še vedno železničarske družine ležale na mokrem travniku pod Rožnikom, tik njih pa se bode bahalo v sinje nebo blesketal gosp. K. lepi prazni grad z vsemi pripadajočimi čednimi poslopji. — Tak je svet. Na svidenje! Prihodnjic še kaj, g. P. ni tovariš! — F. O.

Invalidi v tobačni tovarni. V naši tobačni tovarni so v službi tudi invalidi, nekateri so tu že dve do tri leta in še več. Pričakovali smo, da bodo po provizorični službi postavljeni v aktivno delovanje, pa nas je prevaralo. Zadnji čas je došel od neke odloke, ki ukazuje, da bodo invalidi odpušteni ter jim svetuje, naj si kje drugje iščejo službe. Ta odlok nasprotuje popolnoma obljubi deželne vlade za Slovenijo, katera je obljubila invalide sprejeti med stalne delavce v tobačni tovarni. Krivica bi se zgodila invalidom, ki niso postali to po lastni krivdi, ako bi jih vrgli proč od kruha ter postavili v negotovo bodočnost. Spominjamo deželno vlado na to obljubo, naj jo sedaj tudi udelevi. Čemu jemati nove delavce, ko so oni na razpolago, za katere ima vlada dolžnost skrbeti. Ampak prav močno se nam zdi, da ima tu svoje prste vmes zopet eno tistih poverjeništev, ki dela preko glave deželne vlade. Ta samostojna poverjenišstva so šiba za ljudstvo in jasli za birokratičnega konja.

Na državni obrni šoli v Ljubljani se prične šolsko leto 1919/20 dne 19. t. m. Otvorjeni bodo nastopni oddelki: 1. višja stavbna šola; 2. višja strojna šola; 3. stavbna rokodelska šola; 4. strojna delovodska šola; 5. elektrotehnična delovodska šola; 6. mizarska mojstrska šola; 7. kiparska šola; 8. ženska obrtna šola; 9. javna risarska šola. Vpisovanje bo od 15. do 17. t. m. po redu, ki je razviden iz tozadevnega razglasa v Uradnem listu št. 141 z dne 3. t. m.

Football. V nedeljo, 7. in v ponedeljek, 8. t. m. si bosta Hašk in »Ilirija« stala nasproti petič. Rezultati dosedanjih tekem so: v letu 1912/6:2 in 3:0; v letu 1913 1:3; v letu 1914 1:0. V sezonah 1913-14 je torej imel Hašk v »Iliriji« že resnega tekmeča. O Haškovem moštvu je mogoče pisati le dobro. V celoti izenačeno moštvo, ki ima v Jugoslaviji brez dvoma najlepšo skupno igro, sestoji iz samih tehnično prav dobrih igralcev. Dvojica Šojat-Plazeriano na levem krilu predstavlja n.

pr. najboljši razred napadačev in igralci Šterk, Mujdrica, Kovačević so priznani najboljša hrvatska krilska vrsta. Tudi glede načina igre je Hašk na najboljšem glasu. — »Ilirija« nudi izkušnje zadnjih tekem priliko, izdatno izboljšati svojo formo. S preciznejšo skupno igro, boljšim placiranjem posameznih igralcev in večjo energijo bi bila Hašku enakovreden nasprotnik. — Za tekmi vlada veliko zanimanje; pričakovati se sme, da nam bosta nudili prvovrsten šport. — Tekma se prične obakrat ob 17. uri in se vrši ob vsakem vremenu. Vstopnina je prilagoden izdatkom, ki jih ima »Ilirija« z ureditvijo športnega prostora in stroškom prireditve same. Seže so deloma preurejeni in bodo omogočili gledalcem boljši razgled na igrišče. V predprodaji se dobivajo vstopnice v trafiki Dolenc, v Prešernovi ulici do nedelje opoldne.

lj Našla se je v Ljubljani srednja vsota denarja z legitimacijo. Dobi se v Hrenovi ulici št. 17, pri Jerneju Zamljenu.

Narodno gledališče.

V soboto, dne 6. septembra ob pol 8. uri zvečer »Dnevi našega življenja«. Izven abonma.

V nedeljo, dne 7. septembra ob pol 8. uri zvečer »Oče«. Izven abonma.

V ponedeljek, dne 8. septembra ob pol 8. uri zvečer »Favna«. Izven abonma.

V torek, dne 9. septembra zaprto.

Razne novice.

Pet po domače vzgojenih hčera. (Severni humor.) Stric John je prišel za nekaj dni k omoženi sestri, materi petih hčera. Naslednji dan je dejal stric v pogovoru z najstarejšo izmed petih mladih dam: »Razveseljivo je, da ima mati pet hčera, ki ji pomagajo. Pri nas doma nas je bilo šest fantov in samo ena hči, tako da je imela mati z nami jako dosti opravila. Vidim, dušica, da pridno slikaš!« — »Veste, striček, to je moje najljubše opravilo.« — »In Klara igra na klavir?« — »Da, striček, cel dan.« — »No, kaj pa druge?« — »Ema in Marica igrata tennis. Karla hodi pa v obiske.« — »Kje pa je mati?« — »V kuhinji, striček, kje pa hoče biti? Kdo bi kuhinji in opravil domača dela? Zmerom je dosti opravila.« — »Rad verjamem, rad,« je odgovoril stric.

Svetloba, ki se sliši. Na angleški razstavi znanstvenih izdelkov je kazal dr. Fournier d'Albe telefonski aparat, ki je spojen z zvočnim mehanizmom, s katerim se more opozoriti kapitan, če se ladja oddaljuje od določene ceste. Slišen svetlobni žarek daje neprestano zvok, ki je alarmni signal. Na rečeni razstavi je bilo videti tudi aparat, s katerim se slepci z lahkoto nauče brati.

Živa ali mrtva?

Novela, spisal Rabindranat Tagore. — Prevedel F. B.

(Dalje.)

II.

Vsakdo ve, da se življenje celo tedaj, ko ni niti znaka več v njem, znova obudi v navidezno mrtvem truplu. Kadambini ni bila mrtva; le srce ji je bilo iz katerega-koli vzroka zastalo.

Ko je prišla k zavesti, je videla gosto temo okrog in okrog. Spoznala je, da ne leži na svojem navadnem prostoru. Zaklicala je glasno: »Sestra!« toda iz teme ni bilo odgovora. Ko se je dvignila, prevzeta od začudenja, se je spomnila na svojo smrtno posteljo, na nenadno bolečino v prsih in na začetek neznanega duševnega čustva. Njena starejša svakinja je bila ogrela mleko za otroka, ko se je Kadambini onesvestila in padla na posteljo z začudenim glasom: »Sestra, prinesi mi otroka. Meni je slabše.« Potem je bilo vse črno, kot bi se bil prevrnil črniličnik na knjižo duhovnih vaj. Kadambini je izgubila vso zavest in ves spomin, vse črke v knjižgi življenja so izgubile v hipu svojo obliko.

Vdova se ni spominjala, če jo je poklical otrok zadnjikrat s sladkim glasom ljubezni: »Teta!« ali ne; ni se spominjala, kako je znala za tujo pot smrti, ko je zapustila svet, če je prejela nežno darilce za slovo, prevoznino ljubezni v deželo tihote. Prov, mislim, je smatrala za samotno, temen kraj za hišo Jama, kjer ni videti ničesar, slišati ničesar, storiti ničesar, kjer vlada samo večno prebujenje. Toda ko je potegnil mrzel in vlažen veter skozi odprta vrata in je zaslišala kvakanje žab, se je spomnila v tem trenutku živo na vsa deževja njenega kratkega življenja in je začutila sorodstvo z zemljo. Zablislilo je, videla je kotlino, njeno drevo, veliko ravnino in daljino črveje. Spomnila se je, kako je prihajala večkrat ob polni luni k ti kotlini, da se je kopala in kako grozno se ji je zdela smrt, če je videla na prostoru za sežiganje ležati mrtvo truplo.

Prva njena misel je bila, da bi se vrnila domov. Toda preudarila je: »Jaz sem mrtva. Kako naj se urnem domov? Pri-

nesla bi jim nesrečo. Jaz sem zapustila kraljestvo živih. Jaz sem moj lastni duh.« Če bi to ne bilo res, je pomislila, kako bi bilo tedaj mogoče, da bi prišla iz vro zastraženih Saradazankarjevih sob za žene in se znasla sredi noči na tem prostoru? Tudi, če mrtvaška opravila še niso končana, kam so šli možje, ki naj bi jo bili sežgali? Spomnila se je na svojo smrtno uro v Saradazankarjevi razsvetljeni hiši, zdaj pa se nahaja na daljnem, samotnem in temnem kraju za sežiganje. Brezdvomno ona ni več član človeškega občestva! Brezdvomno je ona bitje groze, temnih slutinj, njen lastni duh!

Pri teh mislih je pretrgala vse vezi, ki so jo še vezale s svetom. Čutila je bajno moč v sebi in neskončno prostost. Stori lahko, kar hoče, gre, kamor hoče. Divja od navdušenja nad to novo mislijo, je planila iz koče ko sunek vetra in je stala na kraju, kjer se je vršilo sežiganje. Vsaka sled srama ali bojazni jo je zapustila.

Toda dalje in dalje ko je šla, bolj so bile njene noge trudne, njeno telo mrtvo. Ravnila se je raztezala v neskončnost; tujatam so bila riževa polja; zdajpazdaj je zabredla do kolen v vodo.

Ob prvem sijaju jutranje zarje je zaslišala dve ptici, ki sta se oglašale v bambusovem nasadu pri daljnih hišah. Popadla jo je bojazen. Ni si mogla odgovoriti, v kakšnem novem razmerju je do zemlje in do živih ljudi. Tako dolgo kot je bila na ravnini, na kraju za sežiganje, pokritem s temno nočjo v sranju, tako dolgo se ni bala ničesar, bila je državljanka svojega kraljestva. Ob belem dnevu so jo prebivališča ljudi navdala s strahom. Ljudje in duhovi se plašijo drug pred drugim, ker bivajo njih rodovi na različnih bregovih reke smrti.

(Dalje.)

Izdajatelj konzorcij »Večernega lista«.

Odgovorni urednik Jože Rutar.

Tiska »Jugoslovanska tiskarna« v Ljubljani.